

Sư Phạm Hậu Giang ... những tháng ngày...

30 tháng 4... dấu mốc của một cuộc đời. Có bạn từ đó mà thăng hoa, có bạn rời bỏ áo sinh viên cầm cuốc xẻng thay ngòi bút, giải bài toán nơi chợ đời thay giảng đường, có bạn vẫn yên bình... Riêng tôi, ước mơ bước vào ngưỡng cửa đại học sư phạm, đi khắp vùng đất nước cho biết đó biết đây, tan thành mây khói với lời phê chuẩn "khai không đúng sự thật" trong tờ "lý lịch" vì người chị có chồng là sĩ quan không quân và gia đình chị bất tin tức từ ngày ấy.

Sau đợt dạy "bình dân học vụ" của nhóm sinh viên, trong khi chờ kết quả đại học Cần Thơ, chưa biết phải làm gì thì HA, người bạn trong nhóm, rủ tôi xin vào SPHG. Vài bạn thời trung học HD vào đây ngay sau khi đậu Tú Tài IBM và đã ra trường. Ngày đầu nhập học, mỗi học sinh phải mang theo một dụng cụ như kềm, búa, cuốc, xẻng v... v... Sau khi biết rằng những dụng cụ này sẽ xung vào công cụ của nhà trường và không hoàn lại, mọi người đua nhau nhờ người ra chợ Bãi Xàu mua lưỡi hái nhỏ có hình "lưỡi liềm", dùng để cắt lúa, vừa rẽ vừa gọn, đem nộp... nhiều... quá nhiều ... cuối cùng nhà trường phải ra thông cáo ngưng thu nhận. Hôm ấy các tiệm bán chạy như tôm tươi không còn một cái. Trong khi ngồi chờ phân lớp, tôi quen người bạn mới, HH. Qua lời tâm sự thì "lý lịch" bạn ấy cũng không sáng sủa cho lắm, người bác là cấp tá trong chế độ trước, nhưng nhờ điểm cao trong kết quả kỳ thi tuyển nên được "khoan hồng". Và trời dung đất rủ ... hai đứa chúng tôi cùng chung lớp học.

SPHG chỉ mới thành lập một, hai năm trước 75 nên chưa hoàn tất. Trường tọa lạc trên đường Thị Xã ST đi Bãi Xàu, giữa cánh đồng rộng mênh mông. Từ trường đến chợ Bãi Xàu khoảng 10-15 phút đạp xe. Trường chia làm hai khu vực. Khu hướng về phía Thị Xã gồm văn phòng chánh, xưởng nhỏ chế dụng cụ, khu nội trú cho các học sinh đến từ các tỉnh xa (nam ở tầng dưới, nữ ở tầng trên) và khoảng đất trống trước khu nội trú dùng làm hội trường. Băng qua con đường mòn nhỏ, hai bên lau sậy cao ngập đầu người, hướng về phía Bãi Xàu là khu nhà ở của công nhân viên và các thầy, kế đến là dãy phòng học hai tầng gồm 8 lớp xếp theo mẫu tự A – I (không có lớp F), cuối cùng là nhà bếp và phòng ăn.

Mỗi sáng sớm tôi đến nhà HA (đối diện trường Lasan Khánh Hưng) rồi cùng nhau đạp xe đến trường. Thứ năm, ngày làm lao động, trong giờ ăn trưa, hai đứa thường ngồi bên nhau than vắn thở dài hoặc lặng im, mắt ngó mông lung vào khoảng không vô định. Đồi ba tuần sau đó đại học Cần Thơ đòi bổ túc giấy tờ để thu nhận vào trường, ra dạy cấp hai. Tôi ngậm ngùi tiễn bạn vì không thể nạp tờ lý lịch của mình.

Năm ấy ngoài thầy hiệu trưởng là thượng phẩm, kháng chiến trong miền nam. Đồi ba nhân viên là các học sinh từ khóa trước ở lại giúp việc trong trường. Tất cả các thầy dạy, cũng là chủ nhiệm cho mỗi lớp, đều từ ngoài Bắc vào. Thầy dạy chính trị có nước da trắng trẻo, ăn nói đúng theo kiểu "chính trị viên". Thầy dạy tâm lý bị bệnh bao tử và điều trị bằng bột ngọt, loại bột ngọt chế từ khoai sắn (khoai mì). Một hôm tôi từ hội

trường sang lớp học, đi ngang qua nơi các thầy ở. Thầy đang đứng bên cửa sổ phòng và nhờ tôi chút việc. Khi quay lưng đi, thầy vẫn tiếp tục nói với theo... "nhớ nhé H" ... những 3 lần. Tôi bật cười quay đầu nhìn lại, thầy phân bua "đó là phương thức "tự kỉ ám thị" sẽ giúp tôi không quên việc thầy dặn dò". Thầy dạy sử, ốm yếu, nhỏ con. Có lần thầy phải vào bệnh viện một thời gian khá lâu. Học trò vào thăm, thầy quay mặt vào tường để dấu cảm xúc của mình. Thầy tâm sự "một ngày trong bệnh viện bằng một tháng ở ngoài". Thầy dạy văn trẻ, khá đẹp trai và độc thân. Các học trò nội trú thường hay đến phòng các thầy, nhất là sau buổi cơm chiều. Tính mắc cỡ, thầy viện cớ ra ngoài rồi len lén đạp xe đi mất biệt. Các trò nữ đợi trong phòng suốt buổi tối, ngày hôm sau cả trường đều biết. Trong một buổi liên hoan của lớp, nhìn thấy bộ mặt nhăn nhó như "khi" của tôi đang khổ sở vì khối thuốc từ một anh bạn ngồi trước mặt, thầy nhanh ý bảo anh dập tắt điếu thuốc đang cháy dở trên tay. Thầy dạy toán tính tình điềm đạm, hiền lành. Ngoài việc giảng dạy, thỉnh thoảng thầy còn dạy chúng tôi cách cư xử trong cuộc sống hàng ngày. Từ khi HH và tôi tìm được giải đáp bài toán đồ mọ, đôi khi thầy trêu chúng tôi qua những câu chuyện đùa. Sau khi ra trường, được tin thầy về dạy trường trung học ở thị trấn Phụng Hiệp. Tiễn đường hai đứa ghé thăm thầy trong căn phòng nhỏ ngay trong khuôn viên nhà trường. Thật không ngờ, không những thầy nhớ chúng tôi mà thầy còn nhớ tên từng trò một, ngồi ở bàn nào, chỗ nào ... mặc dù thầy không là chủ nhiệm lớp.

Cả tháng sau khi trường nhập học, thầy chủ nhiệm lớp tôi mới khăn gói từ Bắc vào Nam nhận nhiệm sở. Hôm đầu họp lớp, thầy vạch ra một kế hoạch hoạt động thật qui mô với chỉ tiêu đưa lớp lên hàng đầu. Cả lớp cảm thấy thật ... hồ hởi, phấn khởi... nhưng tiếc thay...."có tiếng mà không có miếng". Một trong những kế hoạch là thành lập ban văn nghệ của lớp. Với phương châm "hát hay không bằng hay hát", nên... đồng, chì , thiết, kèm... "tông" nào cũng có.

Nhóm ngoại trú gồm 6 nam 6 nữ. Anh PH, bằng tuổi anh tôi nên được xem như anh cả. Anh bị tai nạn chấn thương đầu, phải vào bệnh viện. Từ đó cả nhóm chăm sóc anh thật đặc biệt. Anh LU, bỏ cuộc (học) giữa đường. Vào mùa tết dân ST chắc chắn có những quả dưa hấu thật ngon ngọt từ rẫy nhà anh. Anh NH, trưởng ban văn nghệ, nhà ở Bãi Xàu. Anh ME, rời xa bạn bè để vào trường đào tạo thành huấn luyện viên thể dục. Bạn TY, gốc Hoa, gia đình khá giả, cao ráo, đẹp trai, đúng là một bạch mã công tử trong các phim Hàn-Đài Loan-Trung Quốc, nhưng phải lên đường thi hành nghĩa vụ. Một người bạn gốc Khmer, tôi đặt cho biệt danh "Xì Trum" vì có cái tên phát âm tương tự. Gọi riết thành chết tên và không còn nhớ tên thật của bạn ấy là gì, bạn cũng mỉm cười chấp nhận. Bên nữ có chị LA; chị NU; NK; TA, với đôi mắt nai tơ, được nhiều bạn nam để ý; MH, em út của nhóm và tôi.

Nhóm nội trú thì có chị NA; HN, đáng dấp tiểu thơ; anh ML, chăm sóc giọng ca của các bạn trước khi lên sân khấu với những quả chanh; anh LO, mỗi lần ra Thị Xã đều ghé nhà thăm và giới thiệu tôi với cô cháu gái nhưng chưa lần tương kiến thì tôi đã rời xa nửa vòng trái đất; anh NG, chiều cao cỡ ca sĩ Bằng Kiều; hai anh HU & ĐE, cùng quê và cùng trong đội "băng đỏ" giữ trật tự của trường nhưng có "cảm tình" đặc biệt với nhóm "ngoại" nên luôn báo trước để các bạn đề phòng vì các bạn nam thuộc loại "bất đắc chí", hay "quậy" tới bến. Bọn nữ chúng tôi dù gì cũng vẫn giữ cho mình danh hiệu

"học sinh tiên tiến". Mỗi chiều tối sau khi cơm nước xong, chúng tôi đạp xe từ Thị Xã trở vào trường. Nói là để tập dợt văn nghệ nhưng thật ra thời gian "tán dóc" nhiều hơn.

Về phương diện văn nghệ có thể nói lớp "H" hoạt động mạnh hơn cả, luôn luôn đứng nhất mỗi khi nhà trường phát động phong trào thi đua ca hát, sáng tác nhạc với ca sĩ hay, nhạc trưởng giỏi. Cô ca sĩ có lúc bị đánh giá là giọng ca "ngụ" và ngày làm lễ ra trường bị đình chỉ phân công tác vì "ông cố", "ông sơ" gì đó là "điền chủ", trong khi hiện thực gia đình không có một tấc đất trong tay. Còn anh nhạc trưởng ở lại trường và trở thành giáo sư dạy nhạc.

Khác với ba năm cuối ở trung học, nam nữ học chung nhưng thân tình không mấy đậm thắm, có lẽ do tuổi mới lớn nên vẫn còn những ngại ngùng hay là tại tôi sống riêng trong "vỏ ốc" của mình. Mãi đến hơn 30 năm sau gặp lại mới thật sự cởi mở. Riêng ở đây không có vấn đề "phân chia trình độ" và cũng đã qua lứa tuổi thành niên nên chúng tôi đối với nhau tự nhiên hơn, thân mật hơn: cãi vả, chọc ghẹo, hờn dỗi... không thiếu gì ... dĩ nhiên kể cả ... "đá mắt, nháy lông nheo". Phần này thì thầy dạy chính trị đem lên giảng "mô-ran" (moral) trong hội trường. Thầy bảo "khuôn viên nhà trường hạn hẹp, khi ra đời các em sẽ có nhiều cơ hội để chọn lựa hơn" v...v... và v... v... Trong khi thầy thao thao bất tuyệt trên bục giảng, dưới này chúng tôi âm thầm chuyển tay nhau thanh toán mớng túi "chùm ruột" do HH mang từ nhà vào. Đặc biệt cô bạn này không biết xử dụng xe đạp, phương tiện đến trường là "lô ca chân". Một bạn nam khác từ lớp "A" chuyển sang khi lớp này giải tán, lại không có xe đạp. NK và tôi thường cho hai bạn quá giang những lần gặp trên đường.

Mỗi thứ năm trong tuần là ngày làm "lao động", không lên lớp. Công trình đầu tiên của chúng tôi là san bằng đám lau sậy, biến con đường mòn nhỏ nối liền từ văn phòng qua lớp học thành "đại lộ 30 tháng 4" với hàng sưa dừa dọc hai bên đường do lớp "D"(dê) đảm nhận. Giờ nghỉ trưa, nhóm "nội" về phòng; nhóm "ngoại", tốp rủ nhau ra chợ Bãi Xâu ăn quà vặt, tốp ở lại vào lớp học ăn và ngủ trưa. Từ ngoài hành lang của lớp, có thể nghe văng vẳng vài bạn bên trong đang ngêu ngao "luyện giọng" và tôi ... thường thức những chiếc "bánh dừa" do mẹ HH làm. Sau mỗi buổi lao động là cuộc bình bầu "lao động tiên tiến" của lớp. Ban đầu diễn ra suông sẽ nhưng càng về sau càng có nhiều mâu thuẫn, tranh chấp. Mùa lúa năm đó bị "dịch rầy", các sinh viên thực tập trường Nông Lâm Súc - Cần Thơ được gửi về địa phương tìm phương cách "đuổi rầy" (thay vì "diệt rầy") và "nhân cụt" là các học sinh SPHG. Nhiều bạn bất mãn, có thái độ chống đối và những lời hơi quá đáng đến các bạn sinh viên làm một cô phải bật khóc. Công trình "lao động" thứ nhì là hồ nước trước văn phòng. Có anh bạn cùng lớp nói với tôi rằng "mỗi lần nghe chị "Ê" một tiếng, quay lại thì cục đất đã ngay vào bụng"... Và công trình cuối cùng trước khi ra trường là "cấy" mẫu lúa để khóa đàn em "gặt hái".

Những lần lễ lộc, liên hoan, tôi thường ở lại trường qua đêm, ăn chung ngủ chung cùng các bạn nội trú. Đời sống nội trú cũng có nhiều thiếu thốn. Đôi khi thức ăn không đủ cho cả nhóm (khoảng năm, mười người), nhanh chân thì còn chậm chân thì hết. Nên "âm thực" cũng có vấn đề giữa các bạn nội trú, thế mà các bạn lại nhường cho tôi từng miếng ăn, chỗ ngủ và nói "TH là con ruột rồi!". Bấy giờ mới biết các thầy ưu đãi "nội trú" vì các bạn ấy phải sống xa nhà, thiếu tiện nghi, v...v... Để trang trí lớp học, những lần

chạy tới chạy lui giữa trường và Thị Xã, tôi thường bắt anh trưởng ban văn nghệ dừng xe lại bên vệ đường để hái những hoa dại, hoa "lục bình" và loại dây hoa có hình trái tim, màu hồng, leo trên hàng rào nhà ai đó ...mà mãi đến bây giờ mới biết đó là hoa "tì-gôn" trong bài thơ tình lãng mạn nổi tiếng thời tiền chiến của T.T.KH... Phần "tổng khâu" thì HH, chị TU, chị AN.... đảm trách. Lớp tôi nhân tài không nhiều, năng khiếu về hội họa có hai anh, vẽ được cả chân dung và anh SO với giọng ca truyền cảm, trở thành ca sĩ chánh của lớp và cũng là giọng ca nam hàng đầu của trường.

Trong nội trú có hai chị em đến từ Cần Thơ và thân nhân trong gia đình đều giữ chức vụ lớn trong cả hai chế độ. Người chị, HI, ngây thơ, vô tư hơn số tuổi của mình, học chung và cũng là bạn thân của tôi. Người em học khác lớp và phải tật "ăn cắp vặt", mặc dù gia đình rất khá giả. "Đi đêm có ngày gặp ma", sau nhiều lần xảy ra rồi cũng bị bắt quả tang, nhà trường sa thải và HI cũng bị vạ lây. Hình như đây là một chứng bệnh, như trường hợp một nữ minh tinh Hollywood, hái ra bạc triệu lại phải ra tòa về tội "mua đồ mà quên trả tiền" trong siêu thị hạng sang. Ngày ra trường, HI cũng đến dự và tặng tôi chiếc vòng đeo tay có khắc tên làm từ cánh máy bay. Trên đường vượt biên, mẹ tôi mang theo nhưng chiếc vòng không đến tay tôi mà nằm sâu trong lòng đại dương, may mà mắt của chú không mất người. Về sau cô bạn này cũng thực hiện được giấc mơ của mình, trở thành cô giáo. Một cô bạn "nội trú" thân khác quê Bình Thủy, BU, dạy cho tôi cách "gánh nước" trong lần cả trường đi thực tập trong huyện Hòa Tú. Không biết nên gọi đó là "hồ nước" hay "ao nước", nằm giữ cánh đồng và là nguồn cung cấp nước mưa duy nhất cho toàn bộ các gia hộ trong xã. Chúng tôi được phân ra ở trong nhà dân để làm công tác "dân vận". Lần ấy thầy chủ nhiệm cũng vì "dân vận" mà "quắc cần câu", sáng ngày hôm sau không dậy nổi để đến địa điểm họp lớp. Phần chúng tôi cũng làm tốt nhiệm vụ của mình. Gia chủ thương, ghé trường tìm thăm khi có dịp ra chợ và mang cả quà để tặng . Có bạn phải lánh mặt vì gia chủ ..."quá thương"... muốn bắt dâu, bắt rể...

Có hợp thì cũng có tan, ngày chia tay cuối cùng đã đến. Các bạn ở xa, ai về quê nấy. nhưng chúng tôi vẫn liên lạc thư từ, kể nhau nghe về nhiệm sở, về lũ học trò nhỏ, về đời sống, chuyện vui, chuyện buồn v...v... Ghé thăm, nhóm bạn mỗi khi có dịp về lại Thị Xã. Rồi thì tôi rời bỏ quê hương trong một lần về nhà ăn tết và mất liên lạc với mọi người kể từ đó... Cũng trong bầu không khí chuẩn bị tết như thế này, 31 năm về trước, một thân một mình trong trại tị nạn, ngồi ngoài bãi biển, nhớ nhà, nhớ bạn bè, nhớ người thân... nước mắt lưng tròng. Gia đình đã xum họp, bạn thời trung học đã lần lượt tìm được, kết thêm bạn mới nhưng nhóm bạn SPHG bật vô âm tín, ngoại trừ HH, (tìm được qua người bạn đồng môn HD), vẫn còn là nhà giáo sau một thời gian nghỉ dạy vì quá cơ cực. Bây giờ ai cũng đầu hai thứ tóc (nếu không "nhuộm"), con cháu đầy đàn, chuyện cũ chắc cũng không còn nhớ ...Nhưng đối với tôi, tất cả những gì về quê hương hình như thời gian ngừng lại ở thời điểm đó, khi nhắc đến, nó như vừa mới ngày hôm qua.....

Xuân tha hương 1980 - 2011

meth